

KAUTOKEINON KAPINA

Ruotsi, Norja, Tanska 2008

Ohjaaja: Nils Gaup

Kesto: 97 min.

Käsikirjoittaja: Nils Isak Eira, Nils Gaup, Reidar Jönsson, Tone Pelone Wahl

Ikäraja: K13

Näyttelijät: Anni-Kristiina Juuso (Elen) Asle Matthis Gaup (Matthis) Mikael Persbrandt (Ruth) Peter Andersson (Bucht) Mikael Nyqvist (Lars Levi Laestadius)

Genre: Draama

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin.

Levittäjä: Sandrew Metronome Distribution Finland Oy

Oppimateriaalin teemoja: elokuva Kautokeinin kapina, saamelaisuus, saamen kieli, poronhoito, Lars Leevi Lestadius ja lestadiolaisuus, ohjaaja Nils Gaup

Alkuperäinen nimi: Kautokeino-opprøret

Tarina

Poronhoidolla elävät saamelaiset ovat asuttaneet Skandinavian pohjoisosien tuulisia ylätasankoja satojen vuosien ajan. Nykyaika on saapumassa myös Kautokeinin eristäytyneeseen kylään, jota johtaa varakas ja armoton viinakauppias Ruth (Mikael Persbrandt). Yksi alkuperäisväestön heimoista, johtajanaan Elen-niminen nuori nainen (Anni-Kristiina Juuso), kieltäytyy maksamasta kohtuutonta velkaansa Ruthille. Ruth onnistuu vangitsemaan suurimman osan Elenin heimosta ilman

oikeudenkäyntiä, jolloin Elen jää yksin huolehtimaan poroista. Elen saa apua ja onnistuu vapauttamaan heimonsa jäsenet oikeudessa, mutta Ruth vaatii heimon poroja maksuksi oikeudenkäyntikuluista. Elenin heimo on menettämässä elinkeinonsa, joten he eivät suostu Ruthin vaatimukseen. Se johtaa erääseen Pohjois-Skandinavian historian dramaattisimmista tapahtumasarjoista - Kautokeinin kapinaan vuonna 1852. (<http://www.finnkino.fi/movie/2225/>)

Kautokeinin kapina

1. Keskustelkaa elokuvan jälkeen, mitä ajatuksia ja tuntemuksia elokuva teissä herätti? Jäivätkö jotkut kohtaukset tai asiat avautumatta? Oliko elokuva kiinnostava, tunteita herättävä, aito jne?

2. Lukekaa verkkolehti Uuden Suomessa ilmestyneen Mikko Pielan arvio elokuvasta ja keskustelkaa sen pohjalta lisää elokuvan herättämistä ajatuksista. Kritiikit poikkeavat melkoisesti tyyliään toisistaan. Verratkaa tekstejä toisiinsa.

Nils Gaupin ohjaama ”Kautokeinin kapina” ei ole vain komea pohjoismainen suurelokuva tai eksoottinen saamelaiselokuva: siinä on puhuttelevaa sanomaa kaikille meille havumetsävyöhykkeen asukkaille ja varsinkin niille, joilla on vaikeuksia saada oma ”päänsisäinen porotokkansa” järjestykseen kesäisen liiallisen alkoholinkäytön jälkeen.

Saamelaiseen keskiaikaiseen legendaan perustuva ”Tiennäyttäjät” (1987) oli muistettava tapaus ja Gaup ylsikin sillä Oscar-ehdokkuuteen. Sen jälkeen hän teki vähän epätasaista uraa, mutta nyt täytyy sanoa, että hänen paluunsa juurilleen on todella kannattanut. Mies kuuluu selvästikin tähän nykyään harvinaistuneeseen härkämäisten elokuvantekijöiden joukkoon, joille kymmenen vuoden valmistelu-aika on aivan normaalia.

Tositapahtumiin perustuva elokuva alkaa mestauskohtauksella. Toinen päänsä pölkylle asettavista miehistä on Aslak Hetta, jonka jälkeläinen Nils Gaup muutoin on.

Eletään vuotta 1852. Itse elokuva kertoo sitten takaumana miten tähän surulliseen tilanteeseen tultiin.

Poikasena lukemissani intiaanikirjoissa minuun teki suuren vaikutuksen kuvaus siitä, miten intiaanipäällikkö Istuva Härkä nosti mustilla vuorilla ison viinatrokarirohjaleen päänsä päälle ja syöksi hänet syvään rotkoon.

”Kautokeinin kapina” on tematiikaltaan sikäli, ja myös ilmeisen tietoisesti, yleismaailmallinen, että se kirvoittaa tällaisia muistoja. Draama on samaa, mutta Kautokeinin tapauksessa siinä on syvä kristillinen ja kirkollinen lisämauste.

Parannuksen teon ja viinan houkutus raivoavat poromiesten sisuksissa, mutta ympäröivässä todellisuudessa on kyse myös maallisesta elinkeinojen taistelusta, jonka Gaup erittäin selkeästi hahmottaa.

Tv-sarja Beckistä tuttu Mikael Persbrandt esittää erinomaisesti Kautokeinin kapakoitsijaa joka juottaa saamelaisia ja käy sitten kuittaamassa viinavelat poroina, varmaankin hyvällä katteella. Tapana näkyy myös olevan edistää ”liikesuhdetta” antamalla kauppojen päälle saamelaiselle iso pullo kirkasta kouraan.

Topakka poroemäntä (Anni-Kristiina Juuso) kyllästyy tähän, kippaa sammuneen ukkonsa (Aslak Mathe Gaup) pulkkaan ja vie hänet Kaaresuvantoon kuuntelemaan Lars Leevi Laestadiuksen (Michael Nyqvist) saarnaa.

Mitäpä muuta Laestadiuksen kaltainen sivistynyt mies voisi tämmöiselle seurakunnalle muuta saarnata kuin parannusta. Nyqvistin lyhyt roolisuoritus kuuluu elokuva vaikuttavimpiin. ...”te ryyppäätte ja annatte heidän viedä parhaat poronne!”

Nyqvist riisuu takkinsa ja koputtaa nyrkeillään atleettista rintaansa: "...Ettekö te ymmärrä, että ihmisen keho on Jumalan temppele ja sen te olette turmelemassa!"

(Siteeraukset ulkomuistista, mutta jotenkin tähän tyyliin.)

Laestadiuksen sanat uppoavat otolliseen maaperään: koko Kautokeinin kylä saa herätyksen ja kapakka tyhjenee.

Tilanteesta sukeutuu kohtalaisen mutkikas taistelu ja draama, jonka juonenkäännteitä ei tässä ole syytä selostaa. Mutkikkuus on mielestäni sikäli hyvä asia, että se lisää tarinan dokumentaarista uskottavuutta. Gaup on käsikirjoittajineen selvästikin penkonut oikeudenkäyntipöytäkirjoja ja se näkyy. Amerikkalaiset olisivat epäilemättä painostaneet suoristamaan mutkia omien dramaturgisten ääliösäänöjensä mukaan.

Tiettyä dokumentaarista uskottavuutta myös vain lisää se, että joissakin näyttelijäsuorituksissa on pisara harrastelijamaisuutta. Valtaosin näytteleminen on kerrassaan loistokasta. Kuten myös kuvaus.

Olen kuullut, että tätä elokuvaa on maailmalla pidetty jotenkin imelän "hollywoodmaisena". En ymmärrä. Iso protokkahan on tunturissa oikeasti komean näköinen. Minkä sille mahtaa. (<http://www.uusisuomi.fi/kulttuuri/31574-elokuva-arvio-kautokeinin-kapina>)

KAUTOKEINON KAPINA (KAUTOKEINO-OPPRØRET, 2008)

Kautokeinin saamenkielinen nimi merkitsee puoltamatkaa, mutta Norjan valtion näkökulmasta alue on periferiaa. Vielä enemmän se oli sitä 150 vuotta sitten, jolloin ensimmäiset uudisasukkaat tekivät alueella

bisnestä välittämättä tai ymmärtämättä sen enempää alkuperäisasukkaiden elämästä.

Kautokeinin kapina (Kautokeino-opprøret) -elokuvan ohjaaja Nils Gaup on halunnut ohjata kotikylänsä traumasta kertovan elokuvan jo 20 vuoden ajan. Gaupin esikoiselokuva Tiennäyttjä (Ofelas, 1987) oli maailman ensimmäinen saamelainen pitkä elokuva ja aikanaan Norjan Oscar-ehdokas.

Odottaminen on kannattanut, sillä nyt saamelainen ohjaaja ei ole ensimmäistä kertaa pappia kyydissä. Kautokeinin kapina on hieno ja liioittelematon, lähes dokumentaarinen elokuva.

Viinapiru tuo maailmanlopun pohjoiseen

Elokvassa saamelaisyhteisön pahimmat viholliset ovat ruotsalainen kauppias Ruth (Mikael Persbrandt) ja miehissä asuva viinapiru, joka houkuttaa kylän lähistöllä asuvat saamelaiset jättämään perinteiset elinkeinonsa naisten harteille ja verottamaan porotokkaansa ryyppyveloillaan.

Lars Levi Laestadiuksella (Michael Nyqvist) on suuri merkitys elokuvassa. Ohjaaja Nils Gaup suunnittelee seuraavaksi ohjaavansa suurproduktion pohjoisen uskonpuhdistajan elämästä. Kuva: Borealis Production
Lars Levi Laestadiuksella (Michael Nyqvist) on suuri merkitys elokuvassa. Ohjaaja Nils Gaup suunnittelee seuraavaksi ohjaavansa suurproduktion pohjoisen uskonpuhdistajan elämästä.

Valtiovalta puuttuu peliin vasta sitten, kun vahva poronainen Elen (Anni-

Kristiina Juuso) johdattaa saamelaiset pois baaritiskiltä Lars Levi Laestadiuksen hengellisten oppien avulla. Hiljainen kapina herättää huolen kaupankäynnin tyrehtymisestä, minkä seurauksena paikalliset pappi ja nimismies alkavat hitaasti venyttää omia oikeuksiaan.

Vaikka Kautokeinin kapinan aiheina on niinkin muodista pudonneita asioita kuin viinan suurkulutuksen arvosteleminen ja hengellinen herätys, on Gaup onnistunut luomaan kiinnostavan ja piinallisenkin elokuvan siitä, mitä tapahtuu kun markkinat tekevät uuden aluevaltauksen ihmisistä piittaamatta.

Elokuvan paljastama ristiriita on kaikessa karmeudessaankin kutkuttava. Piittaamattoman valtiovallan ylilyönti johtaa tilanteeseen, jossa saamelaiset joko ryhtyvät rikollisiksi tai menettävät perinteisen elinkeinonsa. Poronkasvatuksen loppuminen puolestaan tekisi heidät maksukyvyttömiksi eli toisin sanoen vaihtoehtoina on kaikkien tappio tai saamelaisten tappio.

Kautokeinin kapinan suurin tragedia ja syy siitä vaikenemiseen ovat kuitenkin vielä syvemmällä. Häpeän tahra johtuu ensisijassa siitä, että Kautokeinin saamelaiset itse osallistuivat kapinan tukahduttamiseen. Pienessä yhteisössä aihe on ollut niin arka, että siitä on Pohjois-Norjassa vieläkin vaikea puhua.

Gaup ei ole lähtenyt kikkailemaan elokuvakerronnan tai visuaalisten hienouksien vipuvarsilla, vaan hän on luottanut itse tarinan kiinnostavuuteen. Ohjaaja onkin nyt todella elementissään.

Kamera viipyy kuvissa pitkään, mutta elokuva pysyy vauhdikkaana loppuun asti. Lapin talvi ja kesä on kuvattu niin, että ne itse kokenutkin mykistyy. Myös kuvat juoksevista protokista ovat henkeäsalpaavia. Lisäksi Gaupilla on kyky kuvata saamelaista kulttuuria vaivattoman kodikkaasti ja ymmärrettävästi.

Myös näyttelijät suoriutuvat hyvin rooleistaan. Häikäilemätöntä kauppiasta esittävä Mikael Persbrandt tosin vaikuttaa välillä vähän liikaa maneerimaiselta tv-draamahahmolta, mutta saamelaisroolien esittäjät saavat elokuvan elämään kuin tapahtumia seuraisi vierestä. Hienoimman roolisuorituksen tekee kapinajohtaja Eleniä esittävä Suomen-saamelainen näyttelijä Anni-Kristiina Juuso.

Paikoin saamelaiset esitetään elokuvassa turhankin puhtoisina ja norjalaiset liiallisen törkeinä öykkäreinä. Järjestäytyneen yhteiskunnan ja alueella paljon pidempään eläneen kulttuurin yhteentörmäys olisi ollut kuvattavissa vähemmälläkin kärjistämällä. Silti kyseessä on vain pieni notkahdus loisteliaasti kerrotussa tarinassa.

Kapina jäi puolimatkaan

Maailman tragedioiden mittakaavassa Kautokeinin kansannousu oli pieni särö alkutaipaleellaan olevan hyvinvointivaltion yhteiskuntarauhassa. Saamelaisille ja norjalaisille noilla tapahtumilla on kuitenkin ollut suuri merkitys, ja Kautokeinin kapina nousikin keväällä Norjan katsotuimmaksi elokuvaksi.

Myös elokuvan esitykseen Sodankylän elokuvajuhlilla saapui suuri määrä saamelaisyleisöä todistamaan historiallista hetkeä sanan kahdessa merkityksessä.

Saamelaisten asema on parantunut pohjoismaissa vasta viime vuosina. Silti esimerkiksi alkoholismi on yhä ongelma sekä kansan keskuudessa että sitä koskevissa ennakkoluuloissa.

Paitsi historiallisena tietopakettina, Kautokeinin kapina vedonnee yleisönsä myös laajemmin sisältönsä takia. Suvaitsevaisuus ja alkoholista keskustelu kun eivät liene yhdenkään pohjoismaan perushyveitä.

Suomessakin alkoholin suurkulutusta koskeva arvostelu on jostain kumman syystä edelleen tabu. Parhaimmillaan Kautokeinin kapina voikin herättää ajatuksia ja toimia älyllisenä vaihtoehtona saarnaajien jakamien tuomioiden ja täydellisen vaikenemisen välillä.

*Janne Sundqvist,
YLE Uutiset*

3. Lukekaa myös liitteenä (liite 1-3) olevat kolmen nuoren kokemuksiä elokuvasta. Verratkaa omia näkemyksiänne Pilvin, Villen ja Minnan teksteihin.

Saamelaisuus

1. Tutustukaankin saamelaisuuteen eri lähteiden avulla.

Internetistä tietoa löytyy mm. seuraavista www-osoitteista:

<http://oppiminen.yle.fi/saamelaisuus>

<http://fi.wikipedia.org/wiki/Saamelaiset>

<http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/vahemmis/saamel/uskoiden.html>

<http://lotta.yle.fi/srwebanar.nsf/sivut/saamelaiset>

<http://www.ihmisoikeudet.net/etnisia-vahemmistoryhmia/saamelaiset>

<http://www.citysamit.net/ukk.shtml>

<http://www.galdu.org/web/index.php?sladja=25&qiella1=spa>

<http://www.samitour.no/suomi/9-1-historie.html>

Kirjallisuutta saamelaisuudesta:

Lappi-sarja 1-4. Karisto

Maria Lähteenmäki: Terra ultima: matka Lapin historiaan (Otava, 2006)

Siiddastallan: siidoista kyliin. Luontosidonnainen saamelaiskulttuuri ja sen muuttuminen [päätoimittajat: Jukka Pennanen, Klemetti Näkkäljärvi] (Pohjoinen, 2000)

Teuvo Lehtola: Saamelainen perintö (Kustannus-Puntsi, 2001)

Veli-Pekka Lehtola: Saamelaiset: historia, yhteiskunta, taide (Gummerus, 1997)

Pentikäinen Juha 1995: Saamelaiset, pohjoisen kansan mytologia. SKS.

Ei alkua ei loppua: saamelaisten puheenvuoro [toim. Elina Helander ja Kaarina Kailo] (Like, Suomen rauhanpuolustajat, 1999)

Toteutuvatko saamelaisten ihmisoikeudet [toim. Martin Scheinin, Taina Dahlgren] (Yliopistopaino, 2001).

Leena Lohiniva: Govvan: saamelaisesta kuvataiteesta (Rovaniemen taidemuseo, 1999)

Oppilaat voi jakaa pienryhmiin, joissa he selvittävät teemoittain saamelaisuuteen liittyviä asioita. Teemaa on avattu hieman otsikon alla ja sen yhteyteen on liitetty ainakin yksi linkki, mistä asiaa voi lähteä tutkimaan. Linkeistä löytyy myös kyseisten instituution yhdyshenkilöiden nimiä yhteistietoineen. Haastatteleamalla näitä henkilöitä saa teemoihin varmasti lisäinformaatiota. Teemoja voivat olla esimerkiksi:

1. Saamelaisuutta yli rajojen

Saamelaisten elinalueet ulottuvat neljään valtioon: Suomeen, Norjaan, Venäjälle ja Ruotsiin. Saamelaiset asuttivat nämä alueet kauan ennen valtionrajojen asettamista. Norjan saamelaisväestön suuruudesta ei ole saatavilla täsmällisiä lukuja, mutta arviot asettuvat jonnekin 60 000 ja 100 000 väliin. Ruotsissa asuu noin 15 000 – 25 000 saamelaista, Suomessa yli 6000 ja Venäjällä 2000.

<http://www.norja.fi/facts/sami/sami/sami.htm>

2. Saamelaisten elinkeinot

Saamelaisten perinteisiin elinkeinoihin kuuluvat poronhoito, metsästys ja kalastus, maanviljely ja duodji eli saamelaiskäsiyöt.

<http://www.galdu.no/web/index.php?sladja=25&vuolitsladja=11&vuolitvuolitsladja=4&qiella1=spa>

3. Saamelaiset tänään

Saamelaiskäräjät (Sámediggi) on vuoden 1996 alussa omalla laillaan perustettu saamelaisten itsehallintoelin. Se on Suomen saamelaisten korkein poliittinen elin. Se on itsenäinen julkisoikeudellinen oikeushenkilö, joka itsehallinnollisen luonteensa vuoksi ei ole valtion viranomainen eikä osa valtionhallintoa. Saamelaiskäräjät toimii oikeusministeriön hallinnonalalla. Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä ja hoitaa saamelaisten kieltä, kulttuuria ja heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevia asioita. Saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä ja antaa lausuntoja.

http://www.samediggi.fi/index.php?option=com_frontpage&Itemid=39

Nykyisestä saamelaisuudesta hyvänä esimerkkinä on termi citysaamelaiset. Termi sai alkunsa, kun Helsingin seudulla asuvat saamelaiset 1988 perustivat oman yhdistyksensä City-sámit. Nimityksellään citysaamelaiset, he haluavat korostaa omaa etnisyyttään, mutta tuoda esille myös urbaania asuinympäristöään.

<http://www.citysमित.net/ukk.shtml>

4. Saamelaiset alkuperäiskansana

Saamelaiset ovat Euroopan unionin ainoa alkuperäiskansa. Itsenäisissä maissa asuvia kansoja pidetään alkuperäiskansoina, silloin kun he polveutuvat väestöstä, joka maan valloituksen tai asuttamisen tai nykyisten valtionrajojen muodostumisen aikaan asuivat maassa. Alkuperäiskansa, jonka tulee itse pitää itseään sellaisena, on oikeudellisesta asemastaan huolimatta säilyttänyt kokonaan tai osittain omat sosiaaliset, taloudelliset, kulttuurilliset ja poliittiset instituutiot.

<http://lotta.yle.fi/srwebanar.nsf/sivut/saamelaiset?opendocument&pageid=Content6A2B8-5>

5. Saamelainen taide ja kulttuuri

Saamelaiskulttuuri on kokenut viime vuosikymmenten aikana voimakkaan murroksen. Saamelaisessa kulttuurissa on yhdistetty perinnettä ja sulatettu uuden ajan vaikutteisiin ja näkemyksiin.

<http://www.galdu.org/web/index.php?sladja=25&vuolitsladja=11&vuolitvuolitsladja=6&qiella1=spa>

Tässä esimerkkejä tunnetuista saamelaistaiteilijoista:**Musiikki:**

Nils-Aslak Valkeapää

<http://www.rovaniemi.fi/lapinkirjailijat/vpaa.htm>

Máze nieiddat (Masin tytöt)

Ammun Johnskareng

Ivnniiguin

Anne Jorid Henriksen

Orbina

Mari Boine

<http://www.kaltio.fi/index.php?751>

Wimme Saari

<http://www.rockadillo.fi/wimme/>

Áááelit (Angelin tytöt, Angelit)

<http://www.angelit.net/index.html>

Transjoik Ensemble

<http://www.transjoik.com/>

Aune Kuuva

Amoc <http://www.amoc.fi/>

Jaakko Gauriloff

<http://www.rauhanpuolustajat.fi/refugies/jaakko.html>

Kirjallisuus

Saamelaisneuvosto on jakanut vuodesta 1994 alkaen kirjallisuuspalkintoa, sen ovat tähän mennessä saaneet seuraavat henkilöt:

Kts. Liite 5

Kirjallisuuspalkinnon tavoitteena on kannustaa kirjailijoita kirjoittamaan saameksi sekä tehdä saamelaista kirjallisuutta tunnetuksi. Palkinnon saaneen kirjan alkuperäiskielen täytyy olla jokin saamen kielistä. Myös kirjat jotka on käännetty vähemmistösaamenkielille voidaan hyväksyä. Kirjallisuuspalkinto annetaan kirjalle joka on julkaistu viimeisen kahden kalenterivuoden aikana.
(<http://www.saamicouncil.net/?deptid=2268>)

Ks. myös

<http://www.rovaniemi.fi/lapinkirjailijat/kirjailjalista.htm>

Kuvataide ja taidekäsityö:

Liisa Helander

Iver Jáks

Outi Pieski

Merja Aletta Ranttila

Satu Natunen

John Savio

Johan Turi

Nils Nilsson Skum

Rose-Marie Huuva

Lars Pirak

Synnøve Persenin

Aage Gaup

Rannveig Persen

Josef Halse

Trygve Lund Guttormsen

Hans Ragnar Mathisen

Berit Marit Haetta.

Elokuva:

Nils Gaup

- Gaupin esikoiselokuva Tiennäyttäjä (Ofelas, 1987) oli maailman ensimmäinen saamelainen pitkä elokuva ja aikanaan Norjan Oscar-ehdokas.

Suvi West

Ima Aikio-Arianaickin

Ann-Christine Hautb

VINKKI. Jorma Lehtolan teos Lailasta Lailaan vuodelta 2000. Jorma Lehtolan 308-sivuinen teos Lailasta Lailaan on ensimmäinen yleisesitys saamelaisaiheisista elokuvista kautta aikojen. Se kattaa pohjoismaiset pitkät elokuvat, suomalaiset lyhytelokuvat ja tv-ohjelmat, sekä saamelaisten oman elokuvatuotannon. Muhkeaa perusteosta täydentää kattava filmografia.

"Mikä parasta, Lailasta Lailaan ei ole pelkkä filmografia. Se on myös sangen pisteliäästi kirjoitettu opetus siitä, miten me suomalaiset, jotka olemme niin tärkeitä omista maailmankartoillejuoksijoistamme, unohdamme kokonaisen kansan, joka tätä maankolkkaa asuu... Vaikka olen moniaita elokuvahistorioita lukenut ja

selailut, en monesti ole törmännyt Lehtolan kirjan kaltaiseen teokseen." Seppo Turunen, Kainuun Sanomat

Saamen kieli

1. Tutustukaa seuraavien tekstien ja linkkien avulla tarkemmin saamen kielisiin ja niiden asemaan.

a. Lukekaa seuraava saamen kielestä kertova teksti.

Saamen kieliä on useita, määrittelystä riippuen jopa kymmenen. Kuusi pääkielijoukkoa ovat pohjois-, luulajan-, inarin-, itä-, ja kildininsaame. Ne kuuluvat uralilaisten kielten suomalais-ugrilaiseen kielihaaraan. Eri saamen kieliä puhuvat saamelaiset eivät välttämättä ymmärrä toisiaan. Saamen kielet ovat suomen kielen sukulaiskieliä.

Suomessa puhutaan kolmea saamen kieltä: pohjois- inarin- ja koltansaamea. Eniten käytetty on pohjoissaame, jota puhutaan laajalti Suomessa, Ruotsissa ja Norjassa saamelaisten asuma-alueen pohjoisosassa.

Saamen kielen aseman parantamiseksi Suomessa ja Norjassa tuli voimaan saamen kielilaki vuonna 1992. Ruotsissa säädös saamen kielen käytöstä viranomaisissa ja tuomioistuimissa tuli voimaan 1999.

Saamenkielisiä julkisia palveluja on erittäin vähän tarjolla Suomessa. Saamen kieltä on oikeus käyttää viranomaisissa asioitaessa. Käytännössä tämä tarkoittaa vain tulkki- ja käännöspalveluja. Uusi saamen kielilakiesitys on valmistunut ja annetaan Suomen eduskunnalle vuoden 2003 aikana. Kielen elinvoimaisuuden kannalta olennaiset asiat, kuten joukkoviestintä, kirjallisuus ja koulutuspalvelut tarvitsevat erityisiä tukitoimenpiteitä.

Inarinsaamenkielinen Kielâpiervâl toimii Inarissa. Vaikeimmassa asemassa ovat pienet kieliyhteisöt, inarinsaame ja koltansaame. Niiden asemassa on ihan viime aikoina tapahtunut myönteistä kehitystä kielipesätoiminnan johdosta.

Suomen saamelaisalueella on saamenkielisellä peruskoulun oppilaalla oikeus saada saamenkielistä opetusta. Saamen kielen opiskelu äidinkielenä, vapaaehtoisena ja valinnaisena aineena on peruskoulussa ja lukiossa mahdollista. Ensimmäiset saamenkieliset ylioppilaskokelaat kirjoittivat äidinkielen saameksi vuonna 1994.

Saamea on mahdollista opiskella useissa yliopistoissa Pohjoismaissa. Saamen kieltä käytetään työkielenä yhteisissä saamelaislaitoksissa kuten Saamelaisessa korkeakoulussa ja Saamelaisinstituutissa.

Saamen kieltä käytetään tiedotusvälineissä kuten sanomalehdissä, aikakauslehdissä, radiossa ja tv:ssä. Saamenkielistä kirjallisuutta on julkaistu jo pitkään. Saamelaiskäräjillä on yhteinen kielilautakunta, jota aikaisemmin johti Saamelaisneuvosto.

Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksessa toimii saamen kielen tutkija, jonka työnä on huolehtia ja ohjata kielen käyttöä virallisissa yhteyksissä.
(<http://lotta.yle.fi/srwebanar.nsf/sivut/saamelaiset?opendocument&pageid=Content6A2B8-3>)

b. Tietoa saamen kielistä voi lukea myös osoitteessa:

<http://www.kotus.fi/index.phtml?s=207>

c. Tutustukaa Kielipesä-metodiin osoitteessa

http://www.plappi.fi/sapmi/tietoa_saam

[elaisuudesta/koltansaamelaisuus/kielipesa/](#)

ja pohtikaa sitä, mitä tarkoittaa kun äidinkieli katoaa.

d. Tutustukaa Kotimaisten kielten tutkimuksen tietokantaan Álguun. Álgu-hankkeen tutkimuskohteena on saamelaiskielten sanasto, erityisesti sen alkuperä. Tarkoitus on ottaa huomioon kaikki saamelaiskielet niin laajasti kuin niistä on saatavilla tutkimukseen soveltuvaa aineistoa.

Hanke jakautuu kahteen osaan, tietokantaan ja tietokannan avulla laadittavaan pohjoissaamen etymologiseen sanakirjaan. Työkielenä on suomi. Tietokanta tulee sisältämään etymologisesti järjestetyn saamelaiskielten sanaston ja viittaukset lähteinä käytettävään tutkimuskirjallisuuteen. Tietokantaa pyritään pitämään jatkuvasti ajan tasalla, ja marraskuussa 2006 se avattiin yleisön käyttöön.
(<http://kaino.kotus.fi/algu/index.php?t=etusivu&kkieli=fi>)

e. Tutustukaa myös saamenkielisiin aapisiin; Appes I ja II ja saamelaiskirjailijoiden lastenkirjoihin. Lastenkirjoja ovat mm.

Marry A. Somby: Ámmol ja alit oarpmealli (Ammol ja sininen serkku 1976)

Kirsti Palto. Vilges geadgi (Valkoinen kivi, 1980)

Rauna Paadar-Leivo: Mo gidda boahdá Sápmai (Miten kevät tulee Saamenmaahan, 1988), Luobbalvári stállu (Lompolovaaran staalu, 1989) ja Hálssatanjeakki noaidi (Halstamojängän noita, 1990) |

Merja Aletta Ranttila; Ánde-kirjat

Ellen Marie Vars; Árvedávvggi mánát
(Sateenkaaren lapset, 1990)

Kerttu Vuolab; Ánde ja Risten jagi fárus
(Anten ja Kristiinan vuosi, 1990)

Lars Levi Laestadius

Elokuvassa Kautokeinin kapina Lars Levi Laestadiuksella ja hänen aatteillaan on keskeinen osansa. Saamelaiset omaksuivat karismaattisen saarnajan opit ja se on elokuvan tapahtumien kannalta keskeinen asia.

1. Tutustukaa eri lähteiden avulla Lars Levi Laestadiukseen ja hänen ajatuksiinsa. Laatikaa Laestadiuksesta ja laestadiolaisuudesta käsittekartta taululle.

Tietoa löytyy mm. seuraavista www-osoitteista:

http://www.yle.fi/suuretsuomalaiset/100_suurinta/index.php?top100_id=60&nominee_id=44&place=0&gender=0&alive=0&province=0

<http://laestadiolaisuus.info/index.php>

http://fi.wikipedia.org/wiki/Lars_Levi_Laestadius

http://www.lyrs.fi/arkisto/tekstit/laestadius_200_vuotta.html

Ja kirjoista:

Seppo Lohi, Sydämen kristillisyyttä, 2000.

Suomen kirkon historia, osa 3
Autonomian kausi
kirj. Eino Murtorinne, s.178-188

2. Wikipedian (tekstin kirjoittajaa ei siis mainita) sivuilta löytyy Kautokeinin tragediaa käsittelevä teksti, jossa sanotaan näin:

"Vuonna 1852 tapahtui ns. Kautokeinin tragedia. Kautokeinoon syntyi tuolloin hurmoksellinen liikehdintä. Kylässä asuvat saamelaiset lukivat Laestadiuksen saarnakarttoja ja tulkitsivat niitä omin päin, sillä kylässä ei ollut pappia. Raamattu jäi syrjään ja väkivalta tuli sallituksi "perkeleen omia vastaan". Myös tiedetään kautokeinolaisten saaneen käsiin Lutherin kirkkopostillan, jossa eräässä saarnassa Luther sanoo "Minä olen Kristus", josta kautokeinolaiset keksivät olevansa Kristus ja siten oleva mahdollinen tuomitsemaan ihmisiä helvettiin. Myös samaan aikaan tapahtuneet ankarat takaiskut ainoaa elinkeinoa poronhoitoa vastaan lisäsivät turhautuneisuutta. Piispa Juell vieritti syyn tapahtuneesta Laestadiukselle, mutta kuningas antoi vapauttavan lausunnon."

(
http://fi.wikipedia.org/wiki/Lars_Levi_Laestadius)

Verratkaa kyseistä tulkintaa vuoden 1852 traagisista tapahtumista Nils Gaupin elokuvaan Kautokeinin Kapina. Keskustelkaa tulkintojen erilaisuudesta ja miettikää millaisia asioita ja seurauksia tästä vaietusta tapahtumasta on voinut seurata eri henkilöille.

3. Tutustukaa myyttisen Lapin Marian tarinaan www-osoitteessa http://www.lyrs.fi/arkisto/tekstit/aspegr/en_jorma_003.html ja verratkaa Marian tarinaa Kautokeinin kapina –elokuvan päähenkilön Eleniin. Onko tarinoiden naisissa yhtäläisyyksiä. Jos, niin mitä?

Poronhoito

1. Kautokeinin kapina –elokuvassa tulee selkeästi esille saamelaisten pääasiallisena elinkeinona toiminut poronhoito. Poronhoito on edelleen tärkeä elinkeino pohjoisilla alueilla Suomessa, Norjassa, Ruotsissa ja Venäjällä. Lukekaa liitteenä (Liite 4) oleva haastattelu, jossa kaksi itälappilaisen yläkoulun oppilasta Lida ja Jenni kertovat poronhoidosta. Tytöt suunnittelevat jatkavansa isiensä ammattia tulevaisuudessa ja ovat ylpeitä siitä, että heillä on poroja ja omat poromerkkinsä.

2. Voitte tutustua poronhoitoon lisää [www-osoitteessa](http://www.paliskunnat.fi/). <http://www.paliskunnat.fi/>.

3. Perehtykää poronhoitoon liittyvään sanastoon seuraavan listan avulla.

Etto, ettoaminen - Porojen etsiminen ja kokoaminen erotusta varten.

erotus = tilaisuus, jossa syksyllä tai talvella porot luetaan, ratkotaan eli erotetaan teuraat elämään jäävistä, teurastetaan tai kuohitaan

kermikkä = vasa ensimmäisenä elintalvena

kilkura = muovinen numerolaatta, joka laitetaan peuran kaulaan

kirnu = erotusaidan pyöreä osa

konttori = erotusaidan sivukarsina

laavu - Tilapäinen asumus, joka rakennetaan 7 - 12 ruoteen, eli laavupuun varaan ja peitetään kankaisella louteella.

laitistaa, laijistaa - Johdattaa porotokka aitaan toisen poron avulla.

lukea = poronhoitolain 28 §:n mukaan kaikki porot pitää lukea eli selvittää kunkin omistajan porojen lukumäärä

merkata = tehdä poron korviin puukolla merkki, joka koostuu erilaisista pykälistä yms.

pailakka = kesyttämätön urosporo

paliskunta = hallinnollinen yksikkö että porojen luonnollinen, rajoiltaan määrätty laidunalue; poronomistajat ovat paliskunnan osakkaita

peura = poro, jolla ei ole merkkiä korvassa

rokotus = porot lääkitään loisia vastaan

räkkä = poroa ahdistavat lentävät hyönteiset

suopunki = poronhoidossa porojen kiinniottoon käytettävä lasso

tokka = satoja yksilöitä käsittävä porolauma

tokkakunta = saamelaisporonhoidossa paliskunnalla ei ole niin suurta merkitystä, vaan porot hoidetaan tokkakunnittain; esimerkiksi suku hoitaa omat poronsa omana tokkana

vaadin = kahta vuotta vanhempi naarasporo

vasa = poro ensimmäisellä ikävuodellaan, paikoin vain ensimmäiseen syksyynsä

vetää = vetää poro sarvista kiinni pitäen
esimerkiksi konttoriin

Oppimateriaalin on laatinut äidinkielen
opettaja Marjaana Mitikka.

Oppimateriaalin on tuottanut
Anna-Liisa Puura-Castrén
Koulukinosta.

Liite 1

Kautokeinin kapina

Lähdin katsomaan elokuvaa ilman odotuksia tai ennakkotietoja. En osannut sijoittaa elokuvan tapahtumia mihinkään tiettyyn ajanjaksoon. Historiantuntemuksessani oli siis Kautokeinin kokoinen aukko. Toki olen tiennyt, että saamelaisten kulttuuria on pyritty muokkaamaan virkamiesten rahapussien kasvattamiseksi. Ehkä saamelaisten yhteisöllisyys ja vahvuus ovat pelottaneet ulkopuolisia. He eivät ole olleetkaan vain pieni alkukantainen heimo, jota voi häpeilemättä käyttää hyväksi. Ihmislajille tuntuu myös olevan luonteenomaista yrittää muovata kaikkia samanlaisiksi.

Elokuvan ensimmäiset minuutit ohjasivat minua tulevaan parituntiseen. Kaksi puuarkkia näyttämöllä ja tiheä ihmisjoukko sen edessä paljastivat, ettei Kautokeinin kapina ole lajiltaan mikään kepeämielinenokuva, jonka viehätys perustuisi ainoastaan Lapin upeisiin maisemiin. Elokuvassa ilmeisesti tultaisiin käsittelemään vakavia asioita, ja sen katsominen voisi hyvinkin saada ajattelemaan.

Pienen kylän asukkaat ovat jakautuneet kahtia. On elinkeinonaan harjoittavat kyläläiset, jotka lypsävät elantonsa poroista. Sitten on elinkeinoaan harjoittavat virkamiehet, jotka taas lypsävät elantonsa kyläläisistä. Viina antaa kylän kauppiaille, Ruthille, vallan pitää kapakassa asioivia kyläläisiä otteessaan. Niin kauan kuin kyläläiset tapansa mukaan humaltuisivat ja tuhlaisivat omaisuutensa Ruthin kauppaan, kaikki sujui hyvin. Alkoholisoituneet poromiehet eivät vain enää kyenneet hoitamaan töitään, jonka tähden poronhoito jäi kylän naisväen vastuulle.

Laestadiuksen saarnat kirkossa saivat saamelaiset ymmärtämään viinan tuhoavan voiman ja raitistumaan. Raitistuminen oli käännekohta parempaan elämään. Koska viinahampaan kolotus loppui, oli kyläläisillä mahdollisuus irtautua Ruthin kaupan ankarasta otteesta. Myös omaa etuansa ajavan kirkon valta katosi. Kyläläiset alkoivat tulkita Raamattua omia tarpeitansa vastaavaksi. Uskonnonharjoitus muuttui kapitalistisesta pakkopullakirkossakäynnistä omaksi traditioksi, joka tarjosi muutakin kuin ylimielisen papin ”tehkää parannus, syntiset!” –pelotteluja.

Kyläläisten elämä sujui hienosti, poronhoito oli kannattavaa ja elämänlaatu hyvää. Heimo teki sitä, mitä jo useita vuosisatoja oli tehnyt. Tokikaan se ei sopinut hienoihin vaatteisiin ja pröystäilevissä taloissa asuville virkamiehille. Ei tietenkään, eihän kyläläisistä ollut mitään hyötyä ahneille virkamiehille, jos he saisivat vain elää rauhassa.

Viinan ja kirkon ote pyrittiin palauttamaan takaisin pakkotoimilla. Kyläläisiä vangittiin ilman oikeudenkäyntiä. Vangitsemissyöt olivat yhtä naurettavia kuin purukumin sylkätseminen maahan. Rohkea nuori nainen, Elen, ei suostunut poljettavaksi vaan uskaltautui pistämään hanttiin. Omista oikeuksista välittäminen tulkittiin kapinoinniksi, jonka tähden Elen tuomittiin pakkotyöhön. Tässä vaiheessa olin turhautunut ja vihainen. Ei noin saa tapahtua, ei edes elokuvissa. Minkälainen sadisti elokuvan käsikirjoittaja on ollutkaan, kun näin piinaa katsojia. Sitten ymmärsin, ettei elokuvaa ole käsikirjoitettu, nämä kauheudet ja epäoikeudenmukaisuudet ovat tapahtuneet oikeasti.

Koin elokuvaa katsoessa luultavasti kaikki mahdolliset tunnetilat. Elokuvan loppuvaiheessa adrenaliini virtasi. Kun

kyläläiset päättivät lähteä hakemaan oikeuksiaan Kautokeinoon, huomasin kehossani merkkejä intensiivisestä katsomisesta ja keskittymisestä. Niskani oli jännittynyt ja silmäni olivat väsyneet. Elokuvan loppukohtaus oli vaikuttavuudessaan upea. Oli mahtavaa nähdä, kuinka kuolemaantuomitut pitivät kiinni ylpeydestään loppuun saakka. He eivät mitätöineet tapahtumia rukoilemalla virkamiehiltä anteeksiantoa.

Elokuvateatterin valojen syttyessä ja lopputekstien rullatessa, hengähdin hetkeksi ja ajattelin ”onneksi se oli vain elokuva”. Muistin kuitenkin taas, että se oli elokuva, joka kuvasi todellisia tapahtumia. Yritin taas piristyä ja ajattelin, että tapahtumista on kulunut jo parisataa vuotta. Toiveikkuuteni kuitenkin hävisi taas hetkessä, kun muistin, että tuollaista tapahtuu vieläkin. Suomalaisena kyseisten asioiden ajattelu tulee ajankohtaiseksi vasta, kun näen elokuvan, joka käsittelee sortoa. Suomi on tosin vain yksi harvoista maista, joissa kansalaisten tarvitsee nähdä tuollaista vain elokuvissa. Monessa maassa, nykyäänkin, sorto on osa todellista elämää.

Pilvi, lukion 3. lk

Liite 2

Kautokeinin kapina

Nils Gaupin ohjaama Kautokeinin kapina, kertoo saamelaisten pulmista ja niiden lopulta aiheuttamasta kapinasta vuonna 1852.

Saamelaiset asuivat rauhallisessa Kautokeinosssa ja kävivät ruokatarpeitaan läheisestä kylästä tarpeen tullen. Kylän miehillä oli tapana jäädä kapakkaan pitemmäksikin aikaa. Lopulta viina alkaa heikentää perheiden varoja ja he joutuvat suuriin velkoihin. Viinavelat alkavat tuntua lopulta myös porotokassa.

Määrätietoinen ja rohkea Elen alkaa levittää Raamatun sanaa, minkä seurauksena kapakat tyhjenevät ja väki innostuu lukemaan Raamattua. Tästä kylän viinakauppias Ruth ei pidä vaan haalii liittolaisekseen kylään tulleen uuden piispan. Lopulta kylän asukkaiden vihasta muodostuu kapina, jonka seurauksena kaksi saamelaismiestä tuomittiin mestattaviksi ja Gaupin isoisoisoäiti passitettiin 17 vuodeksi pakkotyöhön. Ohjaaja yrittää elokuvalla kertoa kristin uskon ja viinanmyynnin vääryyksiä saamelaisia kohtaan.. Luulen, että elokuva herätti monessa ihmisessä oikeuden nälkää kuten se herätti

minussa. Itselleni heräsi kysymyksiä elokuvan katsottuani, että miten tällaista on päässyt käymään, ja miten siihen ei ole otettu kantaa aikaisemmin. Nyt vasta tuli ensimmäinen asiaa koskeva elokuva, joka herätti luultavasti ihmisten mielenkiintoa tapahtuneelle.

Vasta vuonna 1997 Norjan valtio palautti kahden kapinasta tuomitun saamelaisen kallot näiden suvulle asianmukaista hautaamista varten. Mestattujen päät oli viety aikanaan Osloon tieteellisiin tutkimuksiin, joiden tarkoituksena oli osoittaa, että saamelaiset ovat alempi rotu suhteessa norjalaisiin. Palautuksien yhteydessä valtio pyysi menneitä vääryyksiä anteeksi.

Ohjaaja Nils Gaupin ura alkoi elokuvalla Ofelas, joka valmistui vuonna 1987. Hän on tähänastisella urallaan ohjannut seitsemän elokuvaa.

Ville, lukion. 1. luokkalainen

Liite 3

Kautokeinin kapina

Kautokeinin kapina oli hyvin erilaisia tunteita herättävä elokuva. Mielestäni elokuvan norjalais-saamelainen ohjaaja Nils Gaup on onnistunut loistavasti, tähän lienee vaikuttanut Nils Gaupin tunnesiteet tapahtumiin, sillä hänen isoisoisoäiti Elen on ollut tuolloin 1852 osallisena Kautokeinin dramaattisissa tapahtumissa.

Mielenkiintoani elokuvaa kohtaan lisäsi paitsi sen historiallinen aihe, mutta myös saamelaiskulttuuri; erityisesti kieli ja elintavat.

Tapahtumat siis perustuvat tositahtumiin ja sijoittuvat norjalaiseen kylään Kautokeinoon. Kylää yrittää hallita ilkeämielinen ruotsalainen kauppias Ruth. Hän käyttää hyväkseen saamelaisten heikkoa luontoa ja myy heille viinaa luotolla, mutta ellei velkoja maksa, ne tullaan perimään henkilökohtaisesti. Velat peritään kaikkein pyhimmästä, saamelaisten elinkeinosta, poronhoidosta. Kauppias Ruth saa viinan avulla paljon asiakkaita kestikievariinsa, samaan aikaan saarnamies Lars Levi Laestadiuksen saarnat viinan kiroista puhuttavat Kautokeinin ihmisiä, etenkin kylän naiset alkavat olla huolissaan.

Kyläläisten johtohahmoksi nousee Elen, joka alkaa järjestää hengellisiä kokouksia, Laestadiuksen lähdettyä kaupunkiin. Elen yllyttää kyläläisiä boikotoimaan kauppias Ruthia ja yrittää saada viinanjuonnin ja myynnin loppumaan.

Kun kestikievarissa asiointi hiljenee, alkaa Ruth ihmetellä, hän kuulee Elenin pitämistä herätyskokouksista ja saamelaisten raitistumisesta.

Ruth ryhtyy vastatoimiin ja hankkii kylään uuden lujatahtoisen papin Stockflethin, näin tapahtumat Kautokeinossa saavat alkunsa. Kapina päättyy dramaattisesti Kauppias Ruthin ja nimismies Buchtin kuolemiin. Elen, Elenin miehen veli ja eräs muu kyläläinen saavat tuomiot murhista, Elen tuomitaan 17 vuoden pakkotyöhön ja miehet mestataan julkisesti.

Elokuvan näyttelijät oli mielestäni valittu loistavasti, etenkin Anni-Kristiina Juuso näytteli hyvin vahvaa naisroolia. Uskoisin että elokuva voisi toimia myös kirjana.

Elokuvan jälkeen ajatuksissani matkustin tuohon aikaan ja vuoteen, mietin millaista elämä on mahtanut olla tuolloin. On jotenkin uskomatonta, että tuolloin on ollut ihmiset ns. heimoina, kuten esimerkiksi saamelaiset. Heitä on pidetty omana kansanaan, vaikka ovatkin yhtäläillä osana maattamme, kuin kaikki

16

muutkin. Uskonnolla on ollut myös vahvempi merkitys tuolloin ihmisten elämässä, kirkko on ohjeistanut ihmisten elämää ja asettanut normeja, tänään kaikki on toisin. On myös vaikea asettua tilanteeseen, että esimerkiksi ruoka on hankittava itse luonnosta ja vaatteet on tehtävä itse, kuinka paljon vaivaa onkaan täytynyt tuolloin nähdä elämän välttämättömyyksien eteen.

Minna, lukion 3. lk

Liite 4**Poronhoito on tyttöjen unelma-ammatti**

Ida ja Jenni ovat 16-vuotiaita tyttöjä Itä-Lapista. Molempien ammattihaaveena on poromiehen työ. He suostuivat mielellään kertomaan työstä porojen parissa.

Haaveillette molemmat poromiehen ammatista. Miksi ihmeessä?

Jenni: Isä on poromies ja ammattiin on kasvanut pienestä pitäen. Sitä paitsi se on hauskaa!

Ida: Minunkin iskä on poromies ja siihen ammattiin on oppinut pienestä pitäen. Tuntuu ihan luontevalta jatkaa isän ammattia.

Teillä on omia poroja ja oma poromerkki. Mikä poromerkki on ja miten sen saa?

Tytöt: Poromerkkin voi saada monella tapaa. Eräs tapa on saada se porojen mukana, kun niitä ostaa. Poromerkkin voi myös periä. Paliskuntayhdistykseltä voi anoa myös poromerkkin, vaikka ei omistaisi yhtään poroa.

Mikä poromerkki on?

Tytöt: Ne ovat erilaiset puukon viillot poron korvissa. Jokainen poromerkki on omanlaisensa. Poromerkit ja porojen omistusasiat ovat ylhäällä paliskuntayhdistyksen lukulaudassa.

Mitkä ovat tärkeimmät askareet poronhoidossa?

Jenni: Vasojen merkitseminen, joka tapahtuu touko-heinäkuussa. Silloin siis

vasojen korvat merkataan puukolla loveamalla.

Ida: Kovin työ on vasojen kiinni juoksemisessa, jos ne ovat jo isoja, niin joutuu kyllä juoksemaan aika lujaa.

Ida: Ja porojen ruokinta kuuluu tietysti poronhoitoon. Kesäisin kaikki porot ovat vapaina metsissä, mutta osa poronomistajista ottaa osan porokarjasta kotiin talveksi. Mettäpöhköt porot on kyllä parempi pitää metsässä ympäri vuoden, sillä ne eivät sopeudu olemaan aitauksessa.

Jenni: Ja poro, joka on ollut kotiporona, pitääkin pitää sellaisena, sillä se ei selviäisi metsässä.

Jenni: Niin ja sitten on tietysti poroerotus.

Mitä poroerotuksessa oikein tapahtuu?

Jenni: Porot ajetaan aitaukseen mönkijöillä, kelkoilla tai helikopterilla ja sitten esim. urosporot, vasat jne. erotellaan.

Ida: Meidän paliskunnan metsissä on noin 20 erotuspaikkaa, joiden ympäristöstä porot ajetaan aitaukseen. Eloporot ja tappoporot lajitellaan. Noin 70 % vasoista tapetaan.

Jenni: Erotukset alkavat syys-lokakuussa ja kestävät tammi-helmikuulle. Mutta jouluna poromiehet sulattelevat kinkkua.

Miten porot tapetaan?

Tytöt: Tapoja on monia. Eläinlääkäriltä saatava piikki on yleinen.

Oletteko tappaneet poroja?

Tytöt: Kyllä. Se kuuluu poromiehen ammattiin.

Mitkä porotuotteet ovat teidän suosikkejanne?

Iida: Kuivaliha, käristys ja sisäfilee. Poronkarvakengät tietysti myös.

Jenni: Käristys, kuivalihavelli ja poron konttiluun sisällä oleva mäski. Niin ja karvakengät. Minulla on niitä ainakin neljät parit.

Millaisia terveisiä lähettäisitte nuorille, jotka eivät tiedä poroista ja porotaloudesta mitään?

Jenni: Poro on viisas ja hieno eläin.

Iida: Poron liha on hyvää!

,

Liite 5

Kirjallisuuspalkinnot 1994-2007

Är	Bok	Forfatter	Govvideaddji
1994	Mu ustibat	Iraida Vinogradova	Peter Popov
-"-	Šerres beaivi	Elvira Galkina	Jakov Jakovlev
1995	Juohkásan várri	Olavi Paltto	
1996	Horŋkoj dohkká	Ulla Pirttijärvi	
1997	Ii fal dan dihte	Inghild Tapio	
1998	Jávva	Gun Aira, Ingegaard Vannar	Aino Hivand
1999	Bearralat Deatnogáttis	Eino V. Guttorm	
2000	Biehtár ja Duommá jávren stulliba	Stig Riemme Gælok	Kjell Ove Storvik
2002	Čiežain čáziin	Harald Gaski	Lars Nordström
2003	Árbbolaččat	Jovvna-Ánde Vest	
2004- 2005	Čábbámus Iđitguovssu	Elle Márjá Vars	Trygve Lund Guttormsen
2006	Meahci šuvas bohciidit sáгат	Synnøve Persen	
2007	Máilmmi láikkimus olmmoš	Elle Marja Vars	Idut